

2024

Oppvekstprofilen viser nokre av styrkane og utfordringane til kommunen, og kan brukast i planarbeidet for barn og unge og deira oppvekstmiljø. Indikatorane er valde med tanke på å fremje oppvekstmiljøet for barn og unge, og må tolkast i lys av annan kunnskap om lokale tilhøve.

Utgitt av:
Folkehelseinstituttet, Postboks 222 Skøyen, 0213 Oslo.
Ansvarlig redaktør: Guri Rørtveit
E-post: oppvekstprofiler@fhi.no

Statistikken er henta frå [KommuneHelse statistikkbank](#) per april 2024

Illustrasjon: FHI
Nynorsk

Batch 1604241636.1604241702.1604241636.1604241702.16/04/2024 17:35

Oppvekstprofilane er utarbeidde i samarbeid mellom fem ulike direktorat og Folkehelseinstituttet.

Hyllestad

Tema for profilane i år er kvifor vennskap og fellesskap med jamaldra er så viktig for barn og unge. Temaet blir spegla i indikatorar og figurar.

Nedanfor presenterast nokre nøkkeltal for barn og unge i kommunen:

- Andelen barn (0-17 år) i kommunen per 1.1.2023 som er innvandret eller norskfødt med innvandrerforeldre, er ikkje signifikant forskjellig frå landsnivået. Andel og talet på barn som innvandrar har halde fram med å auka i dei fleste kommunar i 2023, som følgje av krigen i Ukraina. Om lag ein tredel av flyktningane som har komme til Noreg frå Ukraina er barn og unge.
- Kommunen skil seg ikkje signifikant frå landsnivået når det gjeld andelen barn som bur i hushald med vedvarande låg inntekt. Vedvarande låg hushaldsinntekt vil seie at den gjennomsnittlege inntekta i ein treårsperiode er under 60 prosent av median hushaldsinntekt i Noreg.
- I kommunen er andelen unge (15-24 år) som står utanfor ikkje signifikant forskjellig frå landsnivået. Unge som står utanfor utdanning, jobb og opptrening er ofte relasjonelt sårbare og økonomisk utsett. Dei har gjerne behov for vaksne som ser dei.
- Det blir ikkje vist statistikk på andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de har høg tilfredsheit med livet. Dette skuldast at Ungdataundersøkinga ikkje er gjennomført i kommunen i perioden 2021–2023, eller at talgrunnlaget er utilstrekkeleg.

Vennskap og fellesskap med jamaldra er viktig for barn og unge

Vennskap kan bidra til den sosiale, emosjonelle og kognitive utviklinga hjå barn og unge. I tillegg er vennskap ei viktig kilde til auka livskvalitet, og er med på å forma identiteten og tilhørsla til dei unge.

Vennskap er viktig for utviklinga av:

- **Sosiale ferdigheiter:** Gjennom samtale og lek trenar barn og unge seg på ferdigheiter knytt til å forstå og meistra sosiale situasjonar. Slike ferdigheiter er viktige for å kunna samarbeida og etablere vennskap.

- **Sosial identitet og tilhørsla:** Barnet si kjensle av kven dei er, og rolla deira i samfunnet blir påverka av korleis dei blir møtte av likesinna. Oppleving av tilhørsla og fellesskap blir forma i møte med andre barn og unge med felles interesser og verdier.

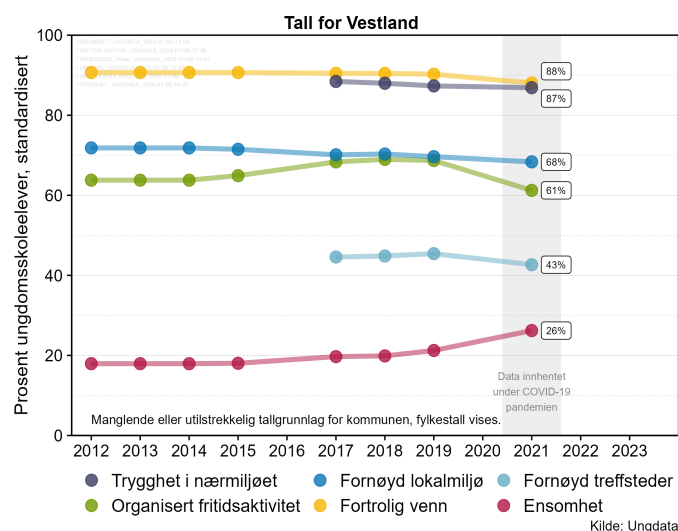
- **Sjølvtillit og sjølvkjensle:** Aksept frå venner er med på å styrka sjølvtilliten og kjensla av eigenverd hjå barn og unge. Emosjonell støtte kan gi barn og unge styrke til å tola stress, og dermed motverka psykiske vanskar.

- **Kognitive ferdigheiter:** Gjennom samvær med venner blir dei unge eksponerte for ulike synspunkt, noko som kan vera med på å fremja toleranse og kritisk tenking. Felles interesser, diskusjonar og kunnskapsutveksling kan betre språkutviklinga og oppmuntra til nysgjerrigheit, innhenting av ny kunnskap, og utvikling av nye ferdigheiter.

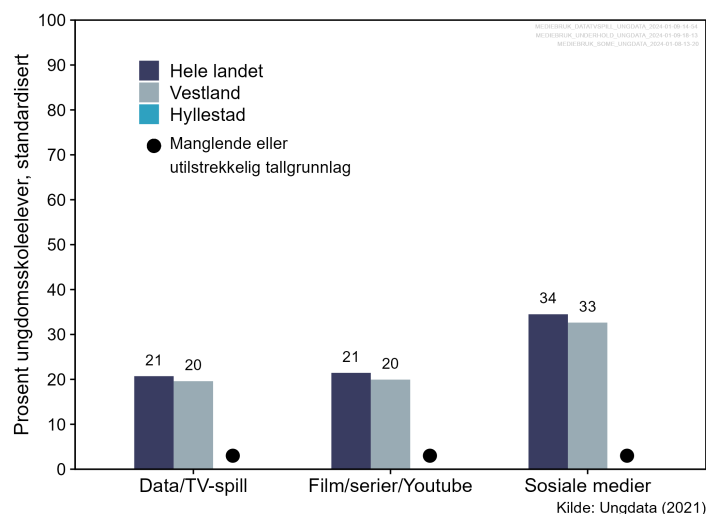
- **Fysiske ferdigheiter:** Lek er ein viktig arena for å tileigna seg og utvikla fysiske ferdigheiter. Samvær med venner kan vera ein viktig motivasjon for å delta i organiserte og uorganiserte fritidsaktivitetar.

Sjå figur 1 for andelen ungdomsskuleelever som oppgir at dei har ein fortruleg venn eller som opplever einsemd.

Figur 1. Ungdomsskuleelevers opplevingar med nærmiljø, fritid og vennskap.

Figur 2. Ungdomsskuleelever som bruker meir enn 3 timar dagleg på ulike medium.

Nye møteplassar på nett

Dataspel og sosiale medium er ein integrert del av livet til barn og unge, og påverkar vennskap og sosiale relasjonar, sjå figur 2. Sosiale medium gjer det mogleg for barn og unge å få kontakt med jamaldra med stor variasjon i interesser og veremåtar. Denne forma for sosialisering bidreg truleg til at dagens barn og unge i større grad enn tidlegare får prøvd ut ulike roller og identitetar. Digital sosialisering kan også bidra til at barrierar som til dømes bustad, og psykisk og fysisk funksjonsevne, får mindre å seia for moglegheitene til å utfalde seg.

Dataspel og sosiale medium kan likevel også ha negative effektar. Plattformene for sosiale medium kan gi større risiko for mobbing fordi det er enklare å vera anonym og vanskelegare å sjå konsekvensane av mobbinga. Trakassering, utestenging og ryktespreiing på nett kan påverka barn og unge sin trivsel og psykiske helse negativt. Overdriven bruk av dataspel og andre sosiale medium kan også føra til avhengnad og fysisk sosial isolasjon. Det er derfor viktig å bevisstgjera og rettleia barn og unge når det gjeld dei moglege negative aspekta ved sosiale medium.

Kva med barn som ikkje har venner?

Enkelte barn og unge kan av ulike grunnar ha problem med å meistra sosiale ferdigheiter, noko som kan føra til utfordringar med å danna og halda ved like vennskap. Dersom barn og unge ikkje opplever vennskap og positivt samvær med jamaldra kan det få langvarige negative konsekvensar. Vennskap kan vera viktig for utvikling av tillit og tilhørsla, som kan ha noko å seia for seinare deltaking i samfunns- og arbeidsliv. Barn og unge som blir utsett for vedvarande mobbing og ekskludering har stor risiko for å utvikla alvorlege psykiske lidningar, og eit urovekkjande fråvær frå skulen. Det er derfor viktig at kommunen bidreg til å skapa miljø rundt barna som fremjar inkluderande og støttande relasjonar.

Viktige arenaer for førebygging av utanforskap er barnehage, skule, organiserte fritidsaktivitetar, og andre tilrettelagde møteplassar der barn og unge kan møtast. Etter pandemien har det vore ein auke i andelen barn som oppgjev at dei blir mobba, sjå figur 3.

I løpet av tenåra er det normalt at venner gradvis får meir å seia som rollemodellar og kjelde for støtte og omsorg enn familien, sjå figur 4. Det er likevel stor variasjon i kor mykje tid kvart enkelt barn eller ungdom faktisk ønskjer å vera med venner på fritida. Det å ha få venner eller det å trivast åleine treng ikkje nødvendigvis vera grunn til bekymring. Det er kvaliteten på relasjonane og ønska til dei unge som er viktig.

Kva kan kommunen gjera?

- Lage ein heilskapleg førebyggjande oppvekstplan for korleis kommunen kan sikra inkludering og førebyggja mobbing: i barnehagen, på skulen, i fritida og på nettet.

- Sikre at dei som jobbar med barn og unge har nødvendig kunnskap og rutinar for å fanga opp og gi støtte og rettleiing til barn og unge som av ulike grunnar slit med å etablere relasjonar til venner.

- Sørja for at det finst tilgjengelege fritidsaktivitetar og sosiale arenaer for alle barn og unge, uavhengig av ressursane til foreldra, eller andre barrierar. Barn frå familiar med få sosioøkonomiske ressursar deltek sjeldnare i organiserte fritidsaktivitetar enn dei med mange ressursar, sjå Figur 5. Det er derfor viktig å sikra at også ungdom frå familiar med færre ressursar får eit tilbod.

- Leggja til rette for inkluderande barne- og ungdomsmiljø ved å fremja aksept og positive haldningar til mangfald, via kunnskapsformidling og felles aktivitetar på tvers av ulike grupperingar.

- Engasjera foreldra til å bidra til organiserte foreldre-barn-aktivitetar. Dette kan fremja utviklinga av sosiale band mellom familiar, og oppmuntra til vennskap mellom barn.

- Barn og unge skal bli høyrte. Medverknad kan skje gjennom ulike etablerte råd og prosessar

Forslag om tiltak retta mot barn og unge og familiene deira finst på www.kunnskapombarn.no og Nasjonal rettleier for psykisk helsearbeid for barn og unge (www.helsedirektoratet.no/veiledere/psykisk-helsearbeid-barn-og-unge)

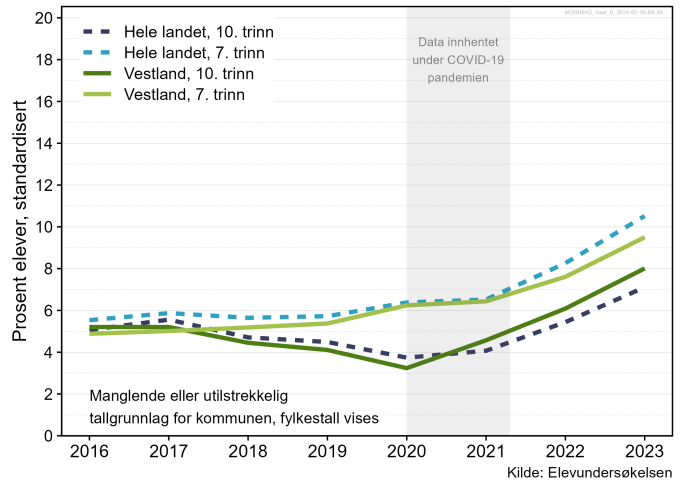
Utfyllende tekst med referansar og lenkjer finst på FHI.no/Oppvekstprofiler.

Finn fleire relevante indikatorar i [Kommunehelsa statistikkbank](http://Kommunehelsa.statistikkbank).

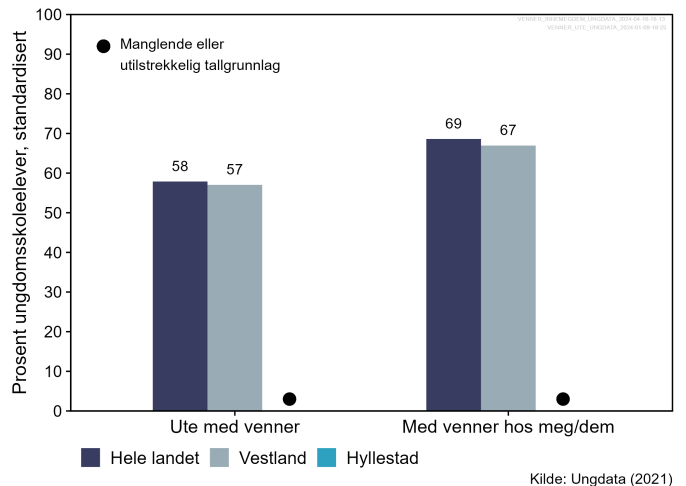
Ungdata-tall frå 2020 er innhenta i perioden før pandemien braut ut 12. mars, tal for 2021 er innhenta under pandemien og tal for 2022 innhenta etter at dei nasjonale pandemiltaka stansa 12. februar. Les meir om grunngivinga for årlege ungdatatal for 2021 og 2022 på FHI.no.

Elevundersøkingane blir gjennomførte kvar haust. Tal frå 2020 og 2021 er dermed innhenta under pandemien.

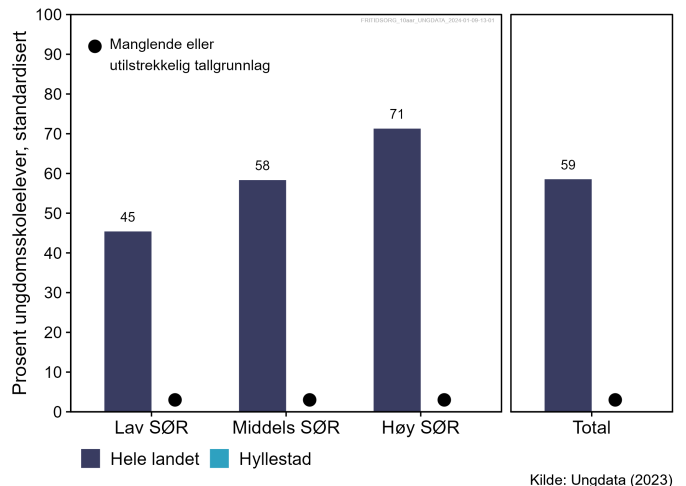
Figur 3. Elevar som blir mobba på skulen av andre elevar (eittårige tal, for 3-årige tal sjå side 4).

Figur 4. Ungdomsskuleelevar som minst ein gong per veke er med venner ute størstedelen av kvelden, eller (inne) hos seg/dei.

Figur 5. Ungdomsskuleelevar som deltek i organiserte fritidsaktivitetar, etter dei sosioøkonomiske ressursane til familien (SØR).

Oppvekstbarometer for kommunen

I oversikta nedanfor blir nokre nøkkeltal for kommunen og fylket samanlikna med landstal. I figuren og talkolonnnane er det teke omsyn til at befolkninga i kommunar og fylke kan ha ein annan alders- og kjønnsamansetnad enn landet. Klikk på indikatornamna nedanfor for å sjå utvikling over tid i kommunen. I [Kommunehelsa statistikkbank](#) finst det fleire indikatorar og utfyllande informasjon om kvar enkelt indikator.

Ver merksam på at også «grøne» verdiar kan innebære ei viktig utfordring for kommunen, for landsnivået representerer ikkje alltid eit ønska nivå. Verdiområdet for dei ti beste kommunane i landet kan vere eit nivå å strekke seg etter.

- Kommunen ligg signifikant betre an enn landsnivået
- Kommunen ligg signifikant dårlegare an enn landsnivået
- Kommunen er ikkje signifikant forskjellig frå landsnivået
- Kommunen er signifikant forskjellig frå landsnivået
- Ikkje testa for statistisk signifikans
- ◆ Verdien for fylket (ikkje testa for statistisk signifikans)
- Verdien for landet
- Variasjonen mellom kommunane i fylket
- Dei ti beste kommunane i landet

Tema	Indikator (klikkbare indikatornamn)	Kommune	Fylke	Noreg	Eining (*)	Oppvekstbarometer for Hyllestad
Befolkning	1 Andel barn, 0-17 år	14,7	20,8	20,3	prosent	
	2 Innvand. og norskf. med innv.foreldre	20,9	16,3	21,0	prosent	
Levelkår	3 Barn i fam. m/vedvarande låg inntekt	14	9,3	11	prosent	
	4 Barn i familiar som mottek sosialhjelp	6,5	4,5	6,3	prosent	
	5 Bur trangt, 0-17 år	17	18	18	prosent	
	6 Barn med barnevernstiltak, 0-17 år	4,9	3,3	3,5	prosent	
	7 Unge som står utafor, 15-24 år	5,0	7,0	7,6	prosent (a,k)	
	8 Mottakarar av uførepensjon, 18-29 år	-	1,9	2,2	prosent (a,k)	
	9 Bemanning i barnehage, oppfylt	100	84	63	prosent	
	10 Lågaste meistringsnivå i lesing, 5. tr.	-	25	24	prosent (k)	
Barnehage og skule	11 Lågaste meistringsnivå i rekning, 5. tr.	-	24	26	prosent (k)	
	12 Trivst på skulen, 7. trinn	-	84	85	prosent (k)	
	13 Blir mobba på skulen, 7. trinn	-	7,9	8,4	prosent (k)	
	14 Gjennomsnittleg grunnskulepoeng	43,9	43,3	43,0	poeng (k)	
	15 Gjennomføring i vdg. opplæring	86	81	80	prosent (k)	
	16 Fornøgd med treffstadar, 2022-23	**	-	56	prosent (a,k)	
Fritid og nærmiljø	17 Med i fritidsorganisasjon, 2022-23	**	-	59	prosent (a,k)	
	18 Fortruleg venn, 2022-23	**	-	87,1	prosent (a,k)	
	19 Einsemd, 2022-23	**	-	22	prosent (a,k)	
	20 Regelbrudd, Ungd. 2022-23	**	-	9,2	prosent (a,k)	
	21 Skjermtid over 4 timar, 2022-23	**	-	43	prosent (a,k)	
Helse og helseføle	22 Fornøgd med helse, 2022-23	**	-	68	prosent (a,k)	
	23 Høg tilfreds. med livet, Ungd. 2022-23	**	-	51	prosent (a,k)	
	24 Psykiske plager, 2022-23	**	-	15	prosent (a,k)	
	25 Psykiske sympt./lidningar, 15-24 år	92	164	176	per 1000 (a,k)	
	26 Problem med søvn, 2022-23	**	-	30	prosent (a,k)	
	27 Har brukt cannabis, 2022-23	**	-	4,1	prosent (a,k)	
	28 Trenar sjeldnare enn kvar veke, 17 år	-	25	28	prosent (k)	
	29 Overvekt og fedme, 17 år	21	21	22	prosent (k)	
	30 Alkohol, har vore berusa, 2022-23	**	-	13,1	prosent (a,k)	

Forklaring (tal viser til linjenummer i tabellen ovanfor):

* = standardiserte verdiar, a = aldersstandardisert, k = kjønnsstandardisert og ** = tal frå Ungdataundersøkelsen manglar. Les meir om moglege årsaker til at tal frå Ungdataundersøkelsen manglar og grunngeving for eittårige lands- og fylkestal for 2021 og 2022 [her](#).

1. 2023. 2. 2023, 0-17 år. 3. 2020-2022, barn (0-17 år) som bur i hushald som i ein periode over tre år har ein gjennomsnittleg inntekt lågare enn 60 % av nasjonal median. 4. 2022, 0-17 år, omfattar dei som har mottatt sosialhjelp minst ein gong i løpet av året. 5. 2022, å bu trangt er definert ut ifrå areal og antal rom i bustaden. 6. 2022, omfattar hjelpetiltak og omsorgstiltak. 7. 2022, omfattar dei som ikkje er i arbeid, utdanning eller opplæring (NEET). 8. 2020-2022, mottakarar av varig uførepensjon. 9. 2023, barn som går i barnehagar der krava til både grunnbemanning og pedagogisk bemanning er oppfylt. 10./11. Skuleåra 2022/2023-2023/2024. 12./13. Skuleåra 2021/2022-2023/2024. 14. 2021-2023, ved avslutta grunnskule på 10. trinn. 15. 2020-2022, omfattar elevar busett i kommunen. 16. U.skole, svært bra eller nokså bra tilbod. 17. U.skole, svarer «ja, eg er med nå». 18. U.skole, svarer «ja, heilt sikkert»/«ja, det trur eg» på om dei har minst ein fortruleg venn. 19. U.skole, ganske mykje eller veldig mykje plaga. 20. U.skole, 3 eller fleire ulike regelbrot i løpet av det siste året. 21. U.skole, dagleg utanom skulen. 22. U.skole, svært eller litt fornøgd. 23. U.skole, dei som vel 8-10 på en skala fra 0-10, der 0 er det verst moglege livet dei kan tenke seg og 10 det best moglege. 24. U.skole, har mange plager (ganske mykje eller veldig mykje plaga). 25. 2020-2022, brukarar av primærhelsetenestene fastlege og legevakt. 26. U.skole, ganske mykje eller veldig mykje plaga. 27. U.skole, har brukt cannabis ein eller fleire gonger dei siste 12 mnd. 28. 2022-2023, oppgitt ved nettbasert sesjon 1. 29. 2020-2023, KMI som svarar til over 25 kg/m2, basert på sjølvrapportert høgde og vekt frå nettbasert sesjon 1. 30. U.skole, drukke så mykje at dei har følt seg tydeleg berusa ein eller fleire gonger dei siste 12 mnd. Datakjelder: Statistisk sentralbyrå, Ungdata-undersøkinga frå Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet, Utdanningsdirektoratet, Vernepliktsverket og primærhelsetenestene fastlege og legevakt (KUHR-databasen i Helsedirektoratet). For meir informasjon, sjå [Kommunehelsa statistikkbank](#).